

„Tündérpalota a Duna partján” PESTI VIGADÓ 150

Javasolt irodalom

1. téma: Budapest új látványossága, a Vigadó.

A csapatok készítsenek korabeli úti beszámolót egy rövid, egynapos városlátogatásról, vagy állítsanak össze turistáknak szóló ajánlatot egynapos városnézéshez. A műfaj lehet útikönyv, napló, levél, de a régmúlt korok hangulatát kreatív módon, modern technika alkalmazásával is megidézhetik.

A pályamű térjen ki a Vigadónak Budapest (Pest) életében betöltött kultúraformáló szerepére, valamint arra, hogy az épület művészeti, építészeti, műszaki téren mennyiben előzte meg saját korát. A versenyzők mutassák be, melyek voltak a választott korszakban már álló vagy még épülő – esetleg hasonló módon díszített - középületek, köztéri szobrok, milyen városi közlekedési eszközöket lehetett igénybe venni.

Választható időpont: 1865, 1867, 1875, 1885, 1896.

[A feladat a Vigadóra, mint építészeti remekre fókuszál, az épület várostörténeti jelentőségét mutatja be. Ehhez kapcsolódva a versenyzők felhívhatják a figyelmet a korabeli, reprezentatív célú épületek hasonló belső díszítéseire - pl. Lotz Károly munkásságán keresztül, vagy a magyar nemzeti romantika stílusjegyeire.]

Ajánlott irodalom

A korszakról átfogóan és részletesen:

- [BUDAPESTI NEGYED 20-21. \(1998. NYÁR-ŐSZ\)](#)
Csorba László: A folyamatos gyarapodás időszaka: 1815-1873
Vörös Károly: A világváros útján: 1873-1918
- [SPIRA GYÖRGY, VÖRÖS KÁROLY: BUDAPEST TÖRTÉNETE IV. BUDAPEST 1987.](#)

A Vigadóról:

- [Holló Szilvia Andrea: A pesti Vigadó – Tündérpalota a Duna partján](#), MMA, Budapest, 2014. / 34-39., 42-53. oldal

A nagyobb közkönyvtárakban hozzáférhető forrásmunka:

- *Gábor István: A Vigadó története. Budapest, 1978*

Korabeli útleírások, útikönyvek Budapestről

- [PEST-BUDAI ÚTIKÖNYVEK. BUDAPESTI NEGYED 45. \(2004. őszi\).](#)
Hevesi Lajos: Budapest és környéke (1873) / 57-75. oldal
Ágai Adolf: Porzó tárcza-levelei (1877) / 76-85. oldal
Gelléri Mór: Budapest a kiállítás alatt / 86-95. oldal
- [TANULMÁNYOK BUDAPEST MÚLTJÁBÓL 26. \(1997\)](#)
Basics Beatrix: Pest-Buda- és Budapest-látképek és útikönyvek / 127-136. oldal

A korabeli város és a Vigadó bemutatásához:

- [KONCEPCIÓ ÉS VÍZIÓ. BUDAPESTI NEGYED 2. \(1993. őszi-TÉLI\)](#)
Tomsics Emőke: Az elsüllyedt Belváros / 31-48. oldal, gazdag képanyaggal!
- [ÉPÍTŐK ÉS ÉPÍTETTŐK. BUDAPESTI NEGYED 9. \(1995. őszi\)](#)
Komárik Dénes: Feszl Frigyes és megbízói / 11-30. oldal (ebből: 14-16. oldal)
- [BUDAPEST NEORENESSZÁNSZ ÉPÍTÉSZETE. TANULMÁNYOK](#)

Winkler Gábor: Városépítészet a neoreneszánsz korában / 33-41. oldal (ebből: 35-40. oldal)

Henri Evers: Építészet Budapesten / 177-187. oldal

- [TANULMÁNYOK BUDAPEST MÚLTJÁBÓL 28. \(1999\) – URBANIZÁCIÓ A DUALIZMUS KORÁBAN: KONFERENCIA BUDAPEST EGYESÍTÉSÉNEK 125. ÉVFORDULÓJA TISZTELETÉRE A BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUMBAN](#)
F. Dózsa Katalin: A társasági élet szerepe a XIX. században Budapest világvárossá válásában / 303-318. oldal (ebből: 306-308., 311., 314-315. oldal)
- [TANULMÁNYOK BUDAPEST MÚLTJÁBÓL 27. \(1998\)](#)
Gyáni Gábor: Pest-Buda vajon "mily kifejlésre képes"? / 19-29. oldal (ebből: 24-28. oldal)
Szoboda Dománszky Gabriella: A budapesti falképfestészet / 161-174. oldal (ebből: 165-167. oldal)
- [BORZA TIBOR \(SZERK.\): A MAGYAR KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓIPARI MÚZEUM ÉVKÖNYVE 1976](#)
Konrádyné Gálos Magda: Képek a budapesti szállodák életéből a város-egyesítés korszakában / 159-174. oldal
Szántó Péter: Magyarország idegenforgalma a XIX. sz. második felében / 213-239. oldal (ebből: 229-233. oldal)

Az interneten elérhető több várostörténeti, építészettörténeti oldal, melynek böngészése további ötleteket adhat a téma feldolgozásához:

<http://budapestcity.org/02-tortenet/1871-a-sugarut-epitese/varosepiteszeti-modell-hu.htm>,

<http://www.yblarchiv.hu/ybl-muvei/lebontott-epuletek/>,

<http://www.yblarchiv.hu/meglevo-epuletei/>

Az útiterv elkészítéséhez érdemes az alábbi adattárak képanyagát tanulmányozni:

- <http://www.btmfk.iif.hu/seengerkepek.html>
- <http://www.fortepan.hu>
- <http://bpkep.fszek.hu>

valamint a város térképét böngészni

- mapire.eu/hu Budapest régi térképei

2. téma: Művek és művészek a Vigadóban.

A csapatok készítsenek havi programfüzetet, programonként külön ajánlóval a művekről, művészekről, a különféle (képzőművészeti, játékonysági, sport, szórakoztató, tudományos) események céljáról. A programfüzet összeállításakor vegyék figyelembe, hogy a Vigadó jelentős szerepet játszott a magyar és a nemzetközi kultúrtörténetben, miközben változatos szórakozási, művelődési lehetőséget nyújtott a nagyközönségnek.

Választható időpont: 1865, 1867, 1875, 1885, 1896.

[A feladat a tartalmi elemekre helyezi a hangsúlyt, a Vigadónak a magyar és nemzetközi kultúrtörténetben, művészetben betöltött szerepével foglalkozik.]

Lehetséges témakörök

Zenei élet:

- Liszt Ferenc és a Vigadó (különös tekintettel a Szent Erzsébet legendája bemutatójára), Liszt és Wagner közös fellépése
- Johannes Brahms és a magyar nemzeti zene
- A Filharmóniai Társaság, Erkel Ferenc és Erkel Sándor fellépései a Vigadóban
- Híres külföldi művészvendégek és vendégművészek (Smetana, Strauss-testvérek, Hans von Bülow stb.)
- A korszak ünnepeelt magyar zeneművészei (pl. Joachim József, Richter János)

Ünnepségek:

- A 100 éve született Beethoven
- Jókai 50 éves írói jubileuma a Vigadóban
- Ferenc József látogatásai

Rendezvények:

- Játékonysági estek, bálók

Ajánlott irodalom

A korszakról átfogóan és részletesen:

- [BUDAPESTI NEGYED 20-21. \(1998. NYÁR-ŐSZ\)](#)
Csorba László: A folyamatos gyarapodás időszaka: 1815-1873
Vörös Károly: A világváros útján: 1873-1918
- [SPIRA GYÖRGY, VÖRÖS KÁROLY: BUDAPEST TÖRTÉNETE IV. BUDAPEST 1987.](#)

A Vigadóról:

- [Holló Szilvia Andrea: A pesti Vigadó – Tündérpalota a Duna partján](#), MMA, Budapest, 2014. / 60-66., 68-74., 80., 82-85. oldal

A nagyobb közkönyvtárakban hozzáférhető zenei forrásmunka:

- Gábor István: *A Vigadó története. Budapest, 1978; (Mindkét témához.)*
- Keresztury Dezső: *A magyar zenetörténet képeskönyve, Budapest, 1960;*
- Legány Dezső: *A magyar zene krónikája, Budapest, 1962;*
- Szabolcsi Bence: *A magyar zenetörténet kézikönyve, 3. kiadás, Budapest, 1979;*
- Dobszay László: *Magyar zenetörténet. Budapest, 1984.*
- *Magyar Kódex 5. Az Osztrák-Magyar Monarchia. Kossuth, Budapest, 2001. Ebből: Zenei élet a kiegyezés után 1867–1900 (Gombos László, 228–240.)*
- *Képes magyar zenetörténet. Szerkesztette: Kárpáti János. Rózsavölgyi, Budapest, 2004. Ebből: Liszt Ferenc a magyar zene útján c. fejezet (Eckhardt Mária, 162–175.), Zenei élet a dualizmus korában (Szerző Katalin, 176–194.)*
- Bónis Ferenc: *A Budapesti Filharmóniai Társaság százötven esztendeje. 1885-2003. Budapest, 2005. (Függelékében CD adattárral.)*

- *Hamburger Klára: Liszt Ferenc zenéje. Balassi, Budapest, 2010. Ebből: Szent Erzsébet legendája, 38–49.*
- [Watzatka Ágnes: Liszt Ferenc a Vigadó színpadán. Magyar Művészeti Akadémia, Budapest, 2014.](#)

JÓKAI-ÜNNEPÉLY:

- [Budapest Jókaija. Budapesti Negyed 58. \(2007. tél\)](#) E. Csorba Csilla: Meztelen a király (420. oldal)
- [Vasárnapi Ujság 1894. 41. évf. 2. sz. január 14.](#)

KÖZÉLETI ESEMÉNYEK:

- [Budapest Főváros Levéltára Közleményei '88. Bp., BFL, 1988.](#) Horváth András: Pest városa és az 1867-es királykoronázás (267. oldal)
- [Tanulmányok Budapest Múltjából 26.](#) (1997) Bakó Zsuzsanna: Pest-budai ünnepek 1865-1870 között Székely Bertalan rajzainak tükrében (111-125. oldal)
- [Vasárnapi Ujság 1881. 28. évf. 47. sz. november 20. –](#)

BÁLOK, MULATSÁGOK:

- [Budapest, 1896. II. Budapesti Negyed 11. \(1996. tavasz\)](#) Társaséleti anizs (240-249., 298. oldal)
- [Vasárnapi Ujság 1865. 12. évf. 4. sz. –](#)
- [Vasárnapi Ujság 1866. 13. évf. 6. sz. február 11. –](#)
- [Vasárnapi Ujság 1868. 15. évf. 8. sz. február 23.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1869. 16. évf. 52. sz. december 26.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1872. 19. évf. 3. sz. január 21.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1875. 22. évf. 6. sz. február 7.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1879. 26. évf. 4. sz. január 26.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1882. 29. évf. 6. sz. február 5.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1882. 29. évf. 2. sz. január 8.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1883. 30. évf. 2. sz. január 14.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1894. 41. évf. 5. sz. február 4.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1896. 43. évf. 6. sz. február 9. –](#)
- [Vasárnapi Ujság 1896. 43. évf. 7. sz. február 16.](#)

KONCERTEK:

- [A Hadtörténeti Múzeum Értesítője 9. \(Budapest, 2007\)](#) Galván Károly: Egy európai hírű karmester: Philipp Fahrbach junior a budapesti helyőrségben (16. oldal)
- [Vasárnapi Ujság 1868. 15. évf. 10. sz. március 8.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1868. 15. évf. 12. sz. március 22.](#) - Strauss
- [Vasárnapi Ujság 1873. 20. évf. 46. sz. november 16.](#) – Krisztus oratórium
- [Vasárnapi Ujság 1875. 22. évf. 9. sz. február 28.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1875. 22. évf. 11. sz. március 14.](#) – Liszt és Wagner
- [Vasárnapi Ujság 1875. 22. évf. 14. sz. április 4.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1877. 24. évf. 46. sz. november 18.](#) –
- [Vasárnapi Ujság 1882. 29. évf. 50. sz. december 10.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1888. 35. évf. 51. sz. december 16.](#) - Erkel
- [Vasárnapi Ujság 1890. 37. évf. 13. sz. március 30](#) - cigányzenészek
- [Vasárnapi Ujság 1892. 39. évf. 30. sz. július 24.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1894. 41. évf. 18. sz. május 6.](#)

KIÁLLÍTÁSOK:

- [A Hadtörténeti Múzeum Értesítője 3. \(Budapest, 2000\)](#) Hetés Tibor: „...és utódaik dicsőségére is...” (158.oldal)
- [Vasárnapi Ujság 1881. 28. évf. 34. sz. augusztus 21.](#)

TUDOMÁNYOS ELŐADÁSOK:

- [Vasárnapi Ujság 1874. 21. évf. 42. sz. október 18](#)
- [Vasárnapi Ujság 1879. 26. évf. 12. sz. március 23.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1880. 27. évf. 50. sz. december 12. –](#)

JÓTÉKONYSÁGI EST:

- [Vasárnapi Ujság 1871. 18. évf. 19. sz. május 7.](#)
- [Vasárnapi Ujság 1890. 37. évf. 38. sz. szeptember 21.](#)

SPORTVERSENYEK:

- [Vasárnapi Ujság 1884. 31. évf. 50. sz. december 14. –](#)
- [Vasárnapi Ujság 1894. 42. évf. 21. sz. május 26. –](#)

EGYÉB:

- [Vasárnapi Ujság 1875. 22. évf. 16. sz. április 18.](#) - élőkép
- [Vasárnapi Ujság 1879. 26. évf. 44. sz. november 2.](#) – zulu harcosok
- [Vasárnapi Ujság 1876. 23. évf. 50. sz. december 10.](#) - egyleti vásár
- [Vasárnapi Ujság 1877. 24. évf. 51. sz. december 23.](#) - karácsonyi vásár
- [Vasárnapi Ujság 1895. 42. évf. 17. sz. április 28.](#) - élőkép
- [Vasárnapi Ujság 1895. 42. évf. 45. sz. november 10.](#) - sorsolás

---

A korszak bemutatása színesíthető irodalmi párhuzamokkal (pl. Mikszáth, Jókai, Krúdy művei), felhasználni adomákat, emlékiratokat, pl.:

http://mtda.hu/books/bevilaqua_borsody_bela_a_magyar_tortenelem_anekdotakban.pdf

http://mtda.hu/books/blaha_lujza_eletem_naploja.pdf